

คู่มือเตรียมสอบ

สำนักงานศาลยุติธรรม เจ้าพนักงาน การเงินและบัญชี ปฏิบัติงาน

ประกอบด้วย

ทดสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง โดยวิธีการสอบข้อเขียนแบบปรนัย (คะแนนเต็ม 200 คะแนน) ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติราชการ (60 คะแนน)
 - 1.1 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 - 1.2 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 - 1.3 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 - 1.4 ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม
 - 1.5 ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม
2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ปฏิบัติในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี (150 คะแนน)
 - 2.1 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการเงิน พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 - 2.2 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับ และเงินกลาง พ.ศ.2556 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
 - 2.3 หลักการและนโยบายการบัญชีภาครัฐ
 - 2.4 มาตรฐานทางบัญชีภาครัฐ
 - 2.5 ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน ของสำนักงาน ศาลยุติธรรม
 - 2.6 ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ.2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระบบงบประมาณของสำนักงานศาลยุติธรรม
 - 2.7 พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560

คู่มือสอบเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีปฏิบัติงาน
สำนักงานศาลยุติธรรม

รวบรวมและเรียบเรียงโดย.....

ฝ่ายวิชาการ สถาบัน THE BEST CENTER

ห้ามตัดต่อหรือคัดลอกส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหา

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

ราคา 280 บาท

จัดทำและจำหน่ายโดย

The Best Center InterGroup Co., Ltd.

บริษัท เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์ อินเตอร์กรุป จำกัด

บริหารงานโดย ดร.สิงห์ทอง บัวชุมและอาจารย์จันทน์ บัวชุม (ติวเตอร์ทั้ง ท่าน ม. ราม)

เลขที่ 2145/7 ซอยรามคำแหง 43/1 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์.081-496-9907,0-2314-1492, 0-2318-6868 โทรสาร. 0-2718-6274 line id: @thebestcenter

www.thebestcenter.com หรือ www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือสอบ

เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีปฏิบัติงาน

สำนักงานศาลยุติธรรม

ราคา 280 -.

คำนำ

สำหรับชุดคู่มือสอบตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีปฏิบัติงาน สำนักงานศาลยุติธรรม เล่มนี้ ทางสถาบัน THE BEST CENTER และฝ่ายวิชาการของสถาบันได้เรียบเรียงขึ้น เพื่อให้ผู้สมัครสอบใช้สำหรับเตรียมสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือ เล่มนี้ขึ้นมา ภายในเล่มประกอบด้วยทุกส่วนที่กำหนดในการสอบ เจาะข้อสอบทุกส่วน พร้อมคำเฉลยอธิบาย มาจัดทำเป็นหนังสือชุดนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำขอ น้อมรับข้อบกพร่องใดๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุกท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน

ฝ่ายวิชาการ

สถาบัน The Best Center

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานศาลยุติธรรม	1
☞ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติราชการ (60 คะแนน)	
➤ พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543	5
✦ แนวข้อสอบพ.ร.บ.ให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมพ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2562	19
➤ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.2543	21
✦ แนวข้อสอบพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมพ.ศ. 2543 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4. พ.ศ. 2562	33
➤ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551	37
✦ แนวข้อสอบพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3. พ.ศ. 2562	80
☞ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม	
♦ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญา พ.ศ. 2560	91
♦ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการคัดค้านผลงานด้านนวัตกรรมเพื่อใช้ในการบริหารคดี และการบริการของศาลยุติธรรม พ.ศ. 2562	93
♦ คำสั่งสำนักงานศาลยุติธรรม ที่ 233/2561 เรื่อง มอบอำนาจในการดำเนินการทางวินัยแก่พนักงาน ราชการศาลยุติธรรม	96
☞ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ของคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม	
♦ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยพนักงานราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2550	97
♦ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยพนักงานราชการศาลยุติธรรมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562	104
♦ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยการร้องทุกข์และการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ พ.ศ. 2559	105
♦ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พ.ศ. 2559	112
♦ ระเบียบคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยการส่งเสริมจริยธรรมข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้าง และพนักงานราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2557	119

๘ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะงานที่ปฏิบัติในตำแหน่งเจ้าพนักงานการเงินและบัญชี (140 คะแนน)

➤ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการเงิน พ.ศ. 2545	122
✦ แนวข้อสอบระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการเงิน พ.ศ. 2545	
และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2561	139
➤ สำนักคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยการงบประมาณ พ.ศ. 2544	141
➤ ระบบงบประมาณของสำนักงานศาลยุติธรรม	146
➤ ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับและเงินกลาง พ.ศ. 2556	153
✦ แนวข้อสอบระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินค่าปรับและเงินกลาง พ.ศ. 2556 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2562	165
➤ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ 2564	167
✦ แนวข้อสอบประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ พ.ศ. 2564	213
➤ ความรู้เกี่ยวกับบัญชีการเงิน	219
➤ การจัดทำรายงานทางการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน	251
✦ แนวข้อสอบการเงินและบัญชี	267
✦ แนวข้อสอบพ.ร.บ.การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560	284
✦ แนวข้อสอบระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2564	306

مكتبة

ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานศาลยุติธรรม

➤ ประวัติศาลยุติธรรม

ศาลในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีอยู่มากมายหลายศาลกระจายกันอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ และมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีต่างพระเนตรพระกรรณแทนพระมหากษัตริย์ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น มีการติดต่อกับชาวต่างชาติลัทธิชาวตะวันตกได้แผ่ขยายเข้ามาทำให้ระบบการศาลไทยมีการเปลี่ยนแปลง มิฉะนั้นอาจเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกับชาติตะวันตกได้ จึงมีการปฏิรูประบบการศาลไทยขึ้นใน รัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีบทบาทในการวางรากฐานระบบการศาลยุติธรรมโดยได้ รวมศาลที่กระจัดกระจายอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ ให้มารวมไว้ในที่แห่งเดียวกัน เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดี ดำเนินไปด้วยความรวดเร็วถูกต้องเหมาะสมไม่ทำให้ราษฎรเดือดร้อน

และในโอกาสที่กรุงเทพมหานครมีอายุครบ 100 ปี ซึ่งตรงกับวันที่ 21 เมษายน 2425 พระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางขบวนพยุหยาตราทางสถลมารคเสด็จทอดพระเนตรอาคารศาลสถิตย์ยุติธรรม และทรงโปรดฯ ให้จารึกพระราชปรารภในการจัดตั้งศาลยุติธรรมไว้ในแผ่นเงิน ซึ่งเรียกว่า "หิริญบัตร" มีความกว้าง 9.5 ซม. ยาว 37.2 ซม. จำนวน 4 แผ่น ฝังอยู่ที่อาคารศาลสถิตย์ยุติธรรมบนแผ่นเงินจารึกด้วยอักษรไทยที่สวยงาม และทรงคุณค่ามาก แสดงให้เห็นถึงพระบรมราโชบายในการปกครองแผ่นดินว่ามีพระราชประสงค์ให้ตั้งศาลขึ้น เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดอรรถคดีทรงเล็งเห็นว่าบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความสงบสุขร่มเย็นต้องอาศัยการศาลเป็น สำคัญ จึงทรงจัดระบบกฎหมายและระเบียบทางการศาลขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตก โดยมีกรม หลวงพิชิตปรีชากรและพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขกฎหมายและ ปฏิรูประบบการศาลยุติธรรมให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ

ศาลจึงเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบมาตราบนานเท่านาน และในโอกาส ที่กรุงเทพมหานครครบรอบ 220 ปี ซึ่งตรงกับศาลยุติธรรมครบรอบ 120 ปี ในปี พ.ศ. 2545 สำนักงานศาลยุติธรรม จึงร่วมกันจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ศาลไทยและหอจดหมายเหตุขึ้นเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่มีต่อศาลยุติธรรมจึงถือเอาวันที่ 21 เมษายนของทุกปีเป็น "วันศาลยุติธรรม"

ทรงเล็งเห็นว่าบ้านเมืองจะอยู่ด้วยความสงบสุขร่มเย็นต้องอาศัยการศาลเป็นสำคัญ จึงทรงจัดระบบกฎหมาย และระเบียบทางการศาลขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาติตะวันตก โดยมีกรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระเจ้า บรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขกฎหมายและปฏิรูประบบการศาลยุติธรรมให้ เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศ

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2478 ได้มีการประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแบ่งแยกงานศาลยุติธรรมออกจากกันเป็นสองฝ่าย คืองานธุรการและงานตุลาการ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบงาน ธุรการส่วนงานตุลาการ คือการพิจารณาพิพากษา เป็นอำนาจของตุลาการโดยเฉพาะ นับแต่ตั้งกระทรวงยุติธรรมทำ หน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานธุรการของศาลยุติธรรมมาได้ 100 ปีเศษ จึงได้เกิดแนวความคิดที่จะแยกศาลยุติธรรมออก จากกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้พ้นจากข้อระแวงสงสัยว่าศาลยุติธรรมอาจถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารและไม่มี อิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี

จนกระทั่งได้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 มาตรา 5 บัญญัติให้มีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2543 จึงถือว่าศาลยุติธรรมแยกออกจากกระทรวงยุติธรรม นับแต่นั้นเป็นต้นมา

► วิสัยทัศน์

ศาลยุติธรรมยึดมั่นหลักนิติธรรม
ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาจากประชาชน

► พันธกิจ

1. อำนวยความยุติธรรมให้เป็นที่ประจักษ์ในความบริสุทธิ์ ยุติธรรม
2. คำนึงสิทธิเสรีภาพและลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
3. พัฒนาระบบการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดสังคมสันติสุข และการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน
4. เสริมสร้างความเข้มแข็งความเชื่อมั่นศรัทธาและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบงานศาลยุติธรรมให้เป็นที่ประจักษ์ในนานาอารยประเทศ

► คำอธิบายความหมายของตราสัญลักษณ์

๑. ลักษณะของตราสัญลักษณ์ เป็นตรารูปทรงกลม (ไม่จำกัดขนาด)
๒. องค์ประกอบของตราสัญลักษณ์ ดวงตราประกอบด้วยพระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลม และตราพระศูลพาหตั้งอยู่บนพานสองชั้นมีพระแท่นรองรับพาน โดยมีครุฑจันทน์ค้ำชูไว้เหนือสิริระ ล้อมรอบด้วยดอกบัวเกี้ยวดอก เป็นดอกบัวตูมแปดดอก และดอกบัวบานหนึ่งดอก

๓. ความหมาย

๓.๑ พระมหาพิชัยมงกุฎครอบอยู่เหนืออุณาโลม หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๓.๒ ดอกบัว หมายถึง ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง และทั้งหมดมี ๘ ดอก หมายถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๘

๓.๓ ตราครุฑพาดตั้งอยู่บนพานสองชั้นมีพระแท่นรองรับพานอีกทอดหนึ่ง หมายถึง ความยุติธรรมตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคง

๓.๔ ครุฑจับนาค หมายถึง แผ่นดิน

ความหมายรวม คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ผู้พระราชทานความบริสุทธิ์ยุติธรรมทั่วทั้งแผ่นดิน

➤ สำนักงานศาลยุติธรรม

นับจากวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ ศาลยุติธรรมได้แยกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรม

โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระ

มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นหน่วยธุรการ และมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา

ในการแต่งตั้งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมต้องมาจากการเสนอของประธานศาลฎีกาและได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรมแล้ว ให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุ และดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป ซึ่งเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมต้องแต่งตั้งจากบุคคลที่โอนมาจากตุลาการ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๓ กำหนดให้ข้าราชการตุลาการผู้พ้นจากข้าราชการตุลาการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของศาลยุติธรรม ทั้งนี้ด้วยเจตนารมณ์เพื่อให้ศาลยุติธรรมมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงให้สามารถดูแลและคานกับอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารได้อย่างเหมาะสม ส่วนบุคคลที่เป็นกลไกสำคัญในการบริหารราชการของสำนักงานศาลยุติธรรมคือ ประธานศาลฎีกา

มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการศาลยุติธรรม และเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำนองเดียวกับปลัดกระทรวงยุติธรรม บทบาทของประธานศาลฎีกาตามกฎหมายจึงเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นอย่างมาก และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรในสังกัด เพื่อให้การบริหารงานเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนโดยส่วนรวม

➤ อำนาจหน้าที่

สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการศาลยุติธรรม อาทิ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การบริหารการเงิน การพัสดุ การวางแผนเกี่ยวกับบุคลากร การบริหารจัดการอาคารสถานที่ งานทางวิชาการ และงานส่งเสริมงานตุลาการ ซึ่งลักษณะของงานเหล่านี้เป็นไปตามลักษณะของการบริหารองค์กรหรือหน่วยงาน และที่สำคัญคือการสนับสนุนงานตุลาการอันเป็นภาระหลักให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเป็นเลิศในการอำนวยความยุติธรรม

➤ หน่วยงานในสำนักงานศาลยุติธรรม

ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริมตุลาการ และงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้

ศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร จำนวนทั้งสิ้น 274 ศาล (9 สาขา)

สำนักแผนงานและงบประมาณ

สำนักงานศาลยุติธรรม

ศาลฎีกา
จำนวน 1 ศาล

ศาลชั้นอุทธรณ์
จำนวน 11 ศาล

ศาลอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค 1

ศาลอุทธรณ์ภาค 2

ศาลอุทธรณ์ภาค 3

ศาลอุทธรณ์ภาค 4

ศาลอุทธรณ์ภาค 5

ศาลอุทธรณ์คดีขำนัญพิเศษ

ศาลอุทธรณ์ภาค 6

ศาลอุทธรณ์ภาค 7

ศาลอุทธรณ์ภาค 8

ศาลอุทธรณ์ภาค 9

ศาลชั้นต้น

จำนวน 262 ศาล (9 สาขา)

ไม่สังกัดสำนักงาน

อธิบดีผู้พิพากษาประจำภาค 1 - 9

ศาลแพ่ง

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้

ศาลแพ่งธนบุรี

ศาลแพ่งล้งซัน

ศาลแพ่งพระโขนง

ศาลแพ่งมันบุรี

ศาลอาญา

ศาลอาญากรุงเทพใต้

ศาลอาญาธนบุรี

ศาลอาญาล้งซัน

ศาลอาญาพระโขนง

ศาลอาญามันบุรี

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค 1 - 9

ศาลขำนัญพิเศษที่ไม่อยู่ในล้งกดัฯ ได้แก่

ศาลรรงวากลาง

ศาลรรงวากลางภาค 1 - 9

ศาลกรัษณการบักญาและการลัษระหว่างบรเทศกลาง

ศาลภาษีอากรกลาง

ศาลลัษลระลาญกลาง

ศาลยาวชนและครอบครวักลาง

ล้งกดัสำนักงาน

อธิบดีผู้พิพากษาประจำภาค 1 - 9

ศาลจ้งหวัด

จำนวน 111 ศาล

ศาลแขวง

จำนวน 39 ศาล

ศาลขำนัญพิเศษที่อยู่ในล้งกดัฯ ได้แก่

ศาลยาวชนและครอบครวัจ้งหวัด จำนวน 76 ศาล

ศาลสาขา ได้แก่

ศาลจ้งหวัดสัคว์ สาขาปากช่อง
ศาลจ้งหวัดมหาสารคาม สาขาพยัคฆภูมิพิสัย
ศาลจ้งหวัดน่าน สาขาบั่ว
ศาลจ้งหวัดแม่ฮ่องสอน สาขาปาง
ศาลจ้งหวัดเขียงราย สาขาเวียงป่าเป้า
ศาลจ้งหวัดพืษณุโลก สาขานครไทย
ศาลยาวชนและครอบครวักลาง สาขามันบุรี
ศาลรรงวากลางภาค 1 สาขาศรีอยุธยา
ศาลรรงวากลางภาค 2 สาขาระยอง

ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563

เปิดทำการศาลแขวงกระบี่ และศาลแขวงตรัง

หมายเหตุ -จำนวนทั้งสิ้นนี้ไม่ได้นับรวมศาลสาขา
-ศาลขำนัญพิเศษความหมายตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีขำนัญพิเศษ พ.ศ.2558 (มาตรา 3)

พระราชบัญญัติ
ให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓
เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงพระธรรมนูญศาลยุติธรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช ๒๔๗๗ และพระธรรมนูญศาลยุติธรรมซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้ใช้บทบัญญัติท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

มาตรา ๕ พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องในวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป ไม่ว่ามูลคดีได้เกิดขึ้นก่อนหรือในวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องก่อนวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่คดีในลักษณะดังกล่าว นับแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา ๖ ให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งรองประธานศาลฎีกา และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เฉพาะที่มีอาวุโสถัดจากรองประธานศาลฎีกา และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น คนที่สาม และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ในวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ต่อไปจนกว่าจะได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งอื่น แต่ต้องไม่เกินวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค เฉพาะที่มีอาวุโสถัดจากรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคคนหนึ่ง อยู่ในวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ คงดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ต่อไปจนกว่าจะได้รับแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งอื่น แต่ต้องไม่เกินวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๗/ตอนที่ ๔๔ ก/หน้า ๑/๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๓

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มีหน้าที่ช่วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ตามที่ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น มอบหมายแล้วแต่กรณี

มาตรา ๗ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ระเบียบ ข้อมบังคับ และบรรดาคำสั่งต่าง ๆ ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมที่ตรา หรือออกโดยอาศัยอำนาจตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช ๒๔๗๗ ก่อนวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไปจนกว่าจะมีประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ออกใช้บังคับแทน

มาตรา ๘ ให้ประธานศาลฎีกากระทำการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

พระธรรมนูญศาลยุติธรรม

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑^๒ ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญนี้มีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒^๓ ศาลชั้นต้น ได้แก่ ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น

มาตรา ๓^๔ ศาลชั้นอุทธรณ์ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์

มาตรา ๔^๕ ศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น อาจแบ่งส่วนราชการเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น และจะให้มีอำนาจในคดีประเภทใดหรือคดีในท้องที่ใด ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของแต่ละศาลนั้นแยกต่างหากโดยเฉพาะก็ได้ โดยให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ศาลชั้นต้นอาจเปิดทำการสาขาในท้องที่อื่นใด และจะให้มีอำนาจในคดีประเภทใดหรือคดีในท้องที่ใดซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้นแยกต่างหากโดยเฉพาะก็ได้ โดยให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

การกำหนดและการเปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งของศาล ให้ออกเป็นประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมที่ออกตามความในมาตรานี้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๕^๖ ให้ประธานศาลฎีกามีหน้าที่วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรมเพื่อให้กิจการของศาลยุติธรรมดำเนินไปโดยเรียบร้อยและเป็นระเบียบเดียวกัน และให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจให้คำแนะนำแก่ผู้พิพากษาในการปฏิบัติตามระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น โดยกฎหมายหรือโดยประการอื่นให้เป็นไปโดยถูกต้อง

มาตรา ๖ ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง การยุบเลิก หรือการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลของศาลยุติธรรม

ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงจำนวน สภาพ สถานที่ตั้ง และเขตอำนาจศาลตามที่จำเป็นเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนเป็นไปโดยเรียบร้อยตลอดราชอาณาจักร

^๒ มาตรา ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๓ มาตรา ๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

^๔ มาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๕ มาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

^๖ มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๗ ให้คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมให้เหมาะสมตามความจำเป็นแห่งราชการ

มาตรา ๘ ให้มีประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกาหนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์หนึ่งคน ประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค ศาลละหนึ่งคน และให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งดลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาดลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน กับให้มีรองประธานศาลฎีกาประจำศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ประจำศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาคประจำศาลอุทธรณ์ภาค และรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งดลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาดลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ศาลละหนึ่งคน และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกามากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินหกคน รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น มากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสามคนก็ได้^{๑๒}

เมื่อตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้ทำการแทน ถ้ามีรองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหลายคน ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นตามวรรคสอง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสาม ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๙ ในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลละหนึ่งคน

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในศาลนั้นเป็นผู้ทำการแทน

^{๑๒} มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่มีการแบ่งส่วนราชการในศาลฎีกา ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้นออกเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้มีผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น แผนกหรือหน่วยงานละหนึ่งคน^{๑๔}

เมื่อตำแหน่งผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามวรรคหนึ่งว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในแผนกหรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้นเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๑ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ต้องรับผิดชอบในราชการของศาลให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑)^{๑๕} นั่งพิจารณาและพิพากษาคดีใด ๆ ของศาลนั้น หรือเมื่อได้ตรวจสำนวนคดีใดแล้วมีอำนาจทำความเห็นแย้งได้

(๒) สั่งคำร้องทุกข์ต่าง ๆ ที่ยื่นต่อตนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความ

(๓) ระเบียบวิธีการใช้ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายหรือโดยประการอื่นให้เป็นไปโดยถูกต้อง เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีเสร็จเด็ดขาดไปโดยเร็ว

(๔) ให้คำแนะนำแก่ผู้พิพากษาในศาลนั้นในข้อขัดข้องเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา

(๕) ร่วมมือกับเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองในบรรดากิจการอันเกี่ยวกับการจัดวางระเบียบและการดำเนินการงานส่วนธุรการของศาล

(๖) ทำรายงานการคดีและกิจการของศาลส่งตามระเบียบ

(๗) มีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น มีอำนาจตาม (๒) ด้วย และให้มีหน้าที่ช่วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี ตามที่ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นมอบหมาย

^{๑๔} มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

^{๑๕} มาตรา ๑๑ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกหรือผู้พิพากษาหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง ต้องรับผิดชอบงานของแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมที่ได้จัดตั้งแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นนั้น และต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลนั้น

มาตรา ๑๓^{๑๑๑} ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาล ภาคละหนึ่งคน จำนวนเก้าภาค มีสถานที่ตั้งและเขตอำนาจตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กับให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาล ภาคละสามคน ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม โดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกาจะกำหนดให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลมากกว่าสามคนแต่ไม่เกินหกคนก็ได้

เมื่อตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลว่างลง หรือเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้ทำการแทน ถ้าผู้ที่มีอาวุโสสูงสุดไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับเป็นผู้ทำการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ทำการแทนตามวรรคสอง ประธานศาลฎีกาจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนหนึ่งเป็นผู้ทำการแทนก็ได้

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลจะเป็นผู้ทำการแทนในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งไม่ได้

มาตรา ๑๔ ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเป็นผู้พิพากษาในศาลที่อยู่ในเขตอำนาจด้วยผู้หนึ่ง โดยให้มีอำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) สั่งให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมรายงานเกี่ยวกับคดี หรือรายงานกิจการอื่นของศาลที่อยู่ในเขตอำนาจของตน

(๒) ในกรณีจำเป็นจะสั่งให้ผู้พิพากษาคณะใดคนหนึ่งในศาลที่อยู่ในเขตอำนาจของตนไปช่วยทำงานชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินสามเดือนในอีกศาลหนึ่งโดยความยินยอมของผู้พิพากษานั้นก็ได้ แล้วรายงานไปยังประธานศาลฎีกาทันที

ให้รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลเป็นผู้พิพากษาในศาลที่อยู่ในเขตอำนาจด้วย โดยให้มีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๒) และให้มีหน้าที่ช่วยอธิบดีผู้พิพากษาศาลตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลมอบหมาย^{๑๑๒}

หมวด ๒

เขตอำนาจศาล

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ศาลยุติธรรมศาลใดศาลหนึ่งรับคดีซึ่งศาลยุติธรรมอื่นได้ส่งรับประทับฟ้องโดยชอบแล้วไว้พิจารณาพิพากษา เว้นแต่คดีนั้นจะได้โอนมาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความหรือตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

^{๑๑๑} มาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๑๒} มาตรา ๑๔ วรรคสอง เพิ่ม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕

มาตรา ๑๖ ศาลชั้นต้นมีเขตตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา^[๑๒]

ศาลแพ่งและศาลอาญา มีเขตตลอดท้องที่กรุงเทพมหานครนอกจากท้องที่ที่อยู่ในเขตของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี และศาลยุติธรรมอื่นตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้^[๑๓]

ในกรณีที่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่งหรือศาลอาญา และคดีนั้นเกิดขึ้นนอกเขตของศาลแพ่งหรือศาลอาญา ศาลแพ่งหรือศาลอาญา แล้วแต่กรณี อาจใช้ดุลพินิจยอมรับไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลยุติธรรมอื่นที่มีเขตอำนาจ

(ยกเลิก)^[๑๔]

มาตรา ๑๗ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี และมีอำนาจทำการไต่สวน หรือมีคำสั่งใด ๆ ซึ่งผู้พิพากษาคนเดียวมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๘^[๑๕] ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘/๑ ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

มาตรา ๑๙^[๑๖] ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง และศาลแพ่งมีนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอื่นใดที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง และศาลอาญามีนบุรีมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวงที่มีได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น รวมทั้งคดีอื่นใดที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๘/๑^[๑๗] บรรดาคดีซึ่งเกิดขึ้นในเขตศาลแขวงและอยู่ในอำนาจของศาลแขวงนั้น ถ้ายื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี หรือศาลจังหวัด ให้อยู่ในดุลพินิจของศาลดังกล่าวที่จะยอมรับพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งที่ยื่นฟ้องเช่นนั้นหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจก็ได้ และไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด หากศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี หรือศาลจังหวัด ได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีเช่นนั้นไว้แล้ว ให้ศาลดังกล่าวพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไป

ในกรณีที่ขณะยื่นฟ้องคดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาตลิ่งชัน ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี หรือศาลจังหวัดอยู่แล้ว แม้ต่อมาจะมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปทำให้คดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง ก็ให้ศาลดังกล่าวพิจารณาพิพากษาคดีนั้นต่อไป

[๑๒] มาตรา ๑๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๐

[๑๓] มาตรา ๑๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

[๑๔] มาตรา ๑๖ วรรคสี่ ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

[๑๕] มาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

[๑๖] มาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

[๑๗] มาตรา ๑๘/๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๒๐ ศาลยุติธรรมอื่นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นหรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้

มาตรา ๒๑ ศาลอุทธรณ์มีเขตตลอดท้องที่ที่มีอยู่ในเขตศาลอุทธรณ์ภาค
ในกรณีที่มีการยื่นอุทธรณ์คดีต่อศาลอุทธรณ์ และคดีนั้นอยู่นอกเขตของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์อาจใช้ดุลพินิจยอมรับไว้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งโอนคดีนั้น ไปยังศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจ

มาตรา ๒๒ ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการอุทธรณ์ และว่าด้วยเขตอำนาจศาล และมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) พิพากษายืนตาม แก้ไข กลับ หรือยกคำพิพากษาของศาลชั้นต้นที่พิพากษาลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ในเมื่อคดีนั้นได้ส่งขึ้นมายังศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) วินิจฉัยชี้ขาดคำร้องคำขอที่ยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคตามกฎหมาย

(๓) วินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๓ ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกาได้โดยตรง และคดีที่อุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลอุทธรณ์ภาคตามที่กฎหมายบัญญัติ เว้นแต่กรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะไม่ใช่สาระอันควรแก่การพิจารณา ศาลฎีกามีอำนาจไม่รับคดีไว้พิจารณาพิพากษาได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา^{๑๔๑}

คดีที่ศาลฎีกาได้พิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งแล้ว คู่ความไม่มีสิทธิที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านคดีนั้นต่อไป

หมวด ๓

องค์คณะผู้พิพากษา

มาตรา ๒๔ ให้ผู้พิพากษาคณะหนึ่งมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ออกหมายเรียก หมายอาญา หรือหมายสั่งให้ส่งคนมาจากหรือไปยังจังหวัดอื่น

(๒) ออกคำสั่งใด ๆ ซึ่งมีใช้เป็นไปในทางวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทแห่งคดี

มาตรา ๒๕ ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาคณะเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

(๑) ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง

(๒) ไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(๓) ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา

^{๑๔๑} มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑

(๔) พิจารณาพิพาทภาคีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท ราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินดังกล่าวอาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

(๕) พิจารณาพิพาทภาคีอาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

ผู้พิพากษาประจำศาลไม่มีอำนาจตาม (๓) (๔) หรือ (๕)

มาตรา ๒๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕ ในการพิจารณาพิพาทภาคีของศาลชั้นต้น นอกจากศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนและต้องไม่เป็นผู้พิพากษาประจำศาลเกินหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพาทภาคีแพ่งหรือคดีอาญาทั้งปวง

มาตรา ๒๗ ในการพิจารณาพิพาทภาคีของศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค หรือศาลฎีกา ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสามคน จึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพาทภาคีได้

ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค และผู้พิพากษาศาลฎีกา ที่เข้าประชุมใหญ่ในศาลนั้นหรือในแผนกคดีของศาลดังกล่าว เมื่อได้ตรวจสอบจำนวนคดีที่ประชุมใหญ่หรือที่ประชุมแผนกคดีแล้ว มีอำนาจพิพากษาหรือทำคำสั่งคดีนั้นได้ และเฉพาะในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจความเห็นแย้งได้ด้วย

มาตรา ๒๘ ในระหว่างการพิจารณาคดีใด หากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้น ไม่อาจจะนั่งพิจารณาคดีต่อไป ให้ผู้พิพากษาดังต่อไปนี้นั่งพิจารณาคดีนั้นแทนต่อไปได้

(๑) ในศาลฎีกา ได้แก่ ประธานศาลฎีกา หรือรองประธานศาลฎีกา หรือผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งประธานศาลฎีกามอบหมาย

(๒) ในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค ได้แก่ ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือรองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค หรือผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคซึ่งประธานศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี มอบหมาย

(๓)^{๒๕} ในศาลชั้นต้น ได้แก่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษภาค ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หรือรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รองอธิบดีผู้พิพากษภาค หรือผู้พิพากษาในศาลชั้นต้นของศาลนั้น ซึ่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษภาค หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี มอบหมาย

ให้ผู้ทำการแทนในตำแหน่งต่าง ๆ ตามมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓ มีอำนาจตาม (๑) (๒) และ (๓) ด้วย

มาตรา ๒๙ ในระหว่างการทำคำพิพากษาคดีใด หากมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทำให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีนั้น ไม่อาจจะทำคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไปได้ ให้ผู้พิพากษาดังต่อไปนี้มีอำนาจลงลายมือชื่อทำคำพิพากษา และเฉพาะในศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค และศาลชั้นต้น มีอำนาจความเห็นแย้งได้ด้วย ทั้งนี้ หลังจากได้ตรวจสอบจำนวนคดีนั้นแล้ว

(๑) ในศาลฎีกา ได้แก่ ประธานศาลฎีกาหรือรองประธานศาลฎีกา

^{๒๕} มาตรา ๒๘ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕

(๒) ในศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค ได้แก่ ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองประธานศาลอุทธรณ์ หรือรองประธานศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี

(๓)^[๒๐] ในศาลชั้นต้น ได้แก่ อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี

ให้ผู้ทำการแทนในตำแหน่งต่าง ๆ ตามมาตรา ๘ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๓ มีอำนาจตาม (๑) (๒) และ (๓) ด้วย

มาตรา ๓๐ เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ตามมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ หมายถึง กรณีที่ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะหนึ่งพิจารณาคดีนั้นพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่หรือถูกคัดค้านและถอนตัวไป หรือไม่อาจปฏิบัติราชการจนไม่สามารถพิจารณาหรือทำคำพิพากษาในคดีนั้นได้

มาตรา ๓๑ เหตุจำเป็นอื่นอันมีอาจกล่าวอ้างได้ตามมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ นอกจากที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๐ แล้ว ให้หมายความรวมถึงกรณีดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) กรณีที่ผู้พิพากษาคณะเดียวได้ส่วนมูลฟ้องคดีอาญาแล้วเห็นว่าควรพิพากษายกฟ้อง แต่คดีนั้นมีอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดเกินกว่าอัตราโทษตามมาตรา ๒๕ (๕)

(๒) กรณีที่ผู้พิพากษาคณะเดียวพิจารณาคดีอาญาตามมาตรา ๒๕ (๕) แล้วเห็นว่าควรพิพากษาลงโทษจำคุกเกินกว่าหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างเกินอัตราดังกล่าว

(๓) กรณีที่คำพิพากษาหรือคำสั่งคดีแพ่งเรื่องใดของศาลนั้นจะต้องกระทำโดยองค์คณะซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษหลายคน และผู้พิพากษาในองค์คณะนั้นมีความเห็นแย้งกันจนหาเสียงข้างมากมิได้

(๔) กรณีที่ผู้พิพากษาคณะเดียวพิจารณาคดีแพ่งตามมาตรา ๒๕ (๔) ไปแล้ว ต่อมาปรากฏว่าราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องเกินกว่าอำนาจพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาคณะเดียว

หมวด ๔

การจ่าย การโอน และการเรียกคืนสำนวนคดี

มาตรา ๓๒ ให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หรือผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีในแต่ละศาล แล้วแต่กรณี รับผิดชอบในการจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาในศาลหรือในแผนกคดีนั้น โดยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรม

การออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมขององค์คณะผู้พิพากษาที่จะรับผิดชอบสำนวนคดีนั้น รวมทั้งปริมาณคดีที่องค์คณะผู้พิพากษาแต่ละองค์คณะรับผิดชอบ

^[๒๐] มาตรา ๒๘ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕

มาตรา ๓๓ การเรียกคืนสำนวนคดีหรือการโอนสำนวนคดีซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์คณะผู้พิพากษาใด ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล จะกระทำได้อต่อเมื่อเป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาหรือพิพากษารรคดีของศาลนั้น และรองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้น แล้วแต่กรณี ที่มีได้เป็นองค์คณะในสำนวนคดีดังกล่าวได้เสนอความเห็นให้กระทำได^[๒๑]

ในกรณีที่รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง ที่มีอาวุโสสูงสุดในศาลนั้น แล้วแต่กรณี ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ หรือได้เข้าเป็นองค์คณะในสำนวนคดีที่เรียกคืนหรือโอนนั้น ให้รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษา ที่มีอาวุโสถัดลงมาตามลำดับในศาลนั้น เป็นผู้มอำนาจในการเสนอความเห็นแทน ในกรณีที่รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลอุทธรณ์ รองประธานศาลอุทธรณ์ภาค รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น มีหนึ่งคน หรือมีหลายคนแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้หรือได้เข้าเป็นองค์คณะในสำนวนคดีที่เรียกคืนหรือโอนนั้นทั้งหมด ให้ผู้พิพากษาที่มีอาวุโสสูงสุดของศาลนั้นเป็นผู้มอำนาจในการเสนอความเห็น^[๒๒]

ผู้พิพากษาอาวุโสหรือผู้พิพากษาประจำศาลไม่มีอำนาจในการเสนอความเห็นตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง

ในกรณีที่ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนหรือองค์คณะผู้พิพากษามีคดีค้างการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลนั้นล่าช้า และผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนหรือองค์คณะผู้พิพากษานั้นขอคืนสำนวนคดีที่ตนรับผิดชอบอยู่ ให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี มีอำนาจรับคืนสำนวนคดีดังกล่าว และโอนให้ผู้พิพากษาหรือองค์คณะผู้พิพากษาอื่นในศาลนั้นรับผิดชอบแทนได้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๓๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษารบองค์คณะและผู้พิพากษาซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีอาจจะทำคำพิพากษาคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้วลวงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ประกอบกับมาตรา ๒๔๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การจ่ายสำนวนคดีให้ผู้พิพากษาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ และได้ห้ามการเรียกคืนสำนวนคดีหรือการโอนสำนวนคดี เว้นแต่เป็นกรณีที่จะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษารรคดี นอกจากนี้ ได้มีการตรากฎหมายตามมาตรา ๒๑๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และเพื่อให้การจัดระบบการบริหารงานศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมสอดคล้องกับกฎหมายซึ่งตราขึ้นตามมาตรา ๒๑๕ ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

[๒๑] มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

[๒๒] มาตรา ๓๓ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๐^[๒๑]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้กำหนดให้ศาลชั้นต้นมีเขตอำนาจตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลดังกล่าวจะต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องใช้เวลานาน ไม่ทันกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ทางปกครอง และไม่เอื้อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลชั้นต้นสามารถกระทำได้อย่างคล่องตัว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรมเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลชั้นต้นสามารถกระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐^[๒๔]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมได้กำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกาหนึ่งคน รองประธานศาลอุทธรณ์ และรองประธานศาลอุทธรณ์ภาค ศาลละหนึ่งคน และในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในทางราชการ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม โดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกา จะกำหนดให้มีรองประธานศาลฎีกามากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่เกินสามคนก็ได้ แต่เนื่องจากในปัจจุบันปริมาณงานของประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ และประธานศาลอุทธรณ์ภาคได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ สมควรกำหนดให้มีการเพิ่มการกำหนดจำนวนรองประธานศาลฎีกาได้ไม่เกินหกคน และจำนวนรองประธานศาลอุทธรณ์หรือรองประธานศาลอุทธรณ์ภาคได้ไม่เกินสามคน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์และประธานศาลอุทธรณ์ภาค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑^[๒๕]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การพิจารณาพิพากษารรคดีของศาลยุติธรรมเป็นงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบและการกลั่นกรองจากผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ สมควรกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจให้คำแนะนำแก่ข้าราชการตุลาการ และให้ผู้รับผิดชอบการบริหารงานของศาลมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและทำความเห็นแย้ง ทั้งยังสมควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ วรรคสอง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๕^[๒๖]

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องด้วยปริมาณงานตุลาการและงานธุรการคดีของศาลยุติธรรมได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับแต่ผู้รับผิดชอบควบคุมดูแลงานของศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาคมีอธิบดีผู้พิพากษาภาคเพียงคนเดียว ไม่มีผู้ช่วยปฏิบัติราชการ ทำให้ราชการของศาลยุติธรรมไม่อาจดำเนินไปได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นดังกล่าวส่งผลต่อระยะเวลาในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นมีความล่าช้ากระทบต่อการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและคู่ความในคดี ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรมเป็นไปโดยสะดวก

[๒๑] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๕๑ ก/หน้า ๒๑/๕ กันยายน ๒๕๕๐

[๒๔] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๔/ตอนที่ ๕๑ ก/หน้า ๒๔/๕ กันยายน ๒๕๕๐

[๒๕] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๑ ก/หน้า ๔๔/๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็น
ธรรม สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม โดยกำหนดตำแหน่งรองอธิบดีผู้พิพากษามาตรและอำนาจหน้าที่
ของอธิบดีผู้พิพากษามาตรและรองอธิบดีผู้พิพากษามาตร จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙^[๒๖]

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๑๐ บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่อ้างถึงการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ให้ถือว่าอ้างถึง
การยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นอุทธรณ์ เว้นแต่เมื่อบทบัญญัตินั้นแสดงให้เห็นว่าใช้ได้เฉพาะกับศาลอุทธรณ์ ศาล
อุทธรณ์ภาค หรือศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลกำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ศาลใดศาลหนึ่งเท่านั้น

มาตรา ๑๑ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษโดย
กำหนดให้เป็นศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษ
สมควรกำหนดความหมายของคำว่า “ศาลชั้นอุทธรณ์” ให้สอดคล้องกับการจัดตั้งศาลดังกล่าว อีกทั้งสมควรกำหนดให้
คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีอำนาจออกประกาศเปิดทำการสาขาของศาลชั้นต้น รวมทั้งให้มีอำนาจกำหนดและ
เปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งของศาลได้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มอรรถคดีและผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ใน
พื้นที่ห่างไกล และในกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงถ้ามีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาล
แพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากฎหมายได้ ศาลอาญารธนบุรี หรือศาลจังหวัด ก็ให้ศาลดังกล่าวนี้มีดุลพินิจที่จะ
พิจารณาพิพากษาคดีที่รับฟ้องไว้แล้วนั้นต่อไปหรือโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีอำนาจก็
ได้ แต่หากในกรณีที่ศาลดังกล่าวได้มีคำสั่งรับฟ้องคดีไว้แล้วโดยในขณะยื่นฟ้องคดีนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาล
แขวง หรือกรณีเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากฎหมายได้
ศาลอาญารธนบุรี หรือศาลจังหวัด แต่ต่อมาเมื่อพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปทำให้คดีนั้นอยู่ในอำนาจของศาลแขวง ก็ให้
ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป อันเป็นการส่งเสริมให้การบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรมมี
ประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม จึงจำเป็นต้อง
ตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒^[๒๗]

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ได้มีการจัดตั้งศาลแพ่งต่งชั้น ศาลแพ่งพระ
โขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญาต่งชั้น ศาลอาญาพระโขนง และศาลอาญามีนบุรี โดยกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้นใน
ท้องที่กรุงเทพมหานคร และยุบเลิกศาลจังหวัดต่งชั้น ศาลจังหวัดพระโขนง และศาลจังหวัดมีนบุรี สมควรแก้ไขเพิ่มเติม
พระธรรมนูญศาลยุติธรรมเกี่ยวกับชื่อศาลชั้นต้น ตำแหน่งอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำศาลแพ่งต่งชั้น ศาล
แพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญาต่งชั้น ศาลอาญาพระโขนง และศาลอาญามีนบุรี เขตอำนาจศาลแพ่งและศาล
อาญาในท้องที่กรุงเทพมหานคร อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทั้งปวงและคดีอาญาทั้งปวง และการรับพิจารณาและ

[๒๖] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕/ตอนที่ ๓๓ ก/หน้า ๑/๒๓ เมษายน ๒๕๕๕

[๒๗] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒/ตอนที่ ๑๒๐ ก/หน้า ๕/๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๘

[๒๘] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๖/ตอนที่ ๓๔ ก/หน้า ๑๑/๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒

การโอนคดีในกรณีที่คดีในศาลชั้นต้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวง เพื่อให้การบริหารจัดการคดีของศาลยุติธรรมมีประสิทธิภาพ และเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ศาลยุติธรรม

 แนวข้อสอบพ.ร.บ.ให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมพ.ศ. 2543
และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2562

1. พระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 ให้ไว้ ณ วันที่

ก. 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ข. 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ค. 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ง. 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ตอบ ก.

2. ใครคือผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543

ก. ประธานศาลฎีกา

ข. รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

ค. รองประธานศาลฎีกา

ง. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

ตอบ ก.

3. ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลชั้นต้นเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ให้ตราเป็นกฎหมายใด

ก. พระราชบัญญัติ

ข. ประกาศกระทรวง

ค. พระราชกฤษฎีกา

ง. กฎกระทรวง

ตอบ ก.

4. บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องก่อนวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ก่อนวันที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่คดีในลักษณะดังกล่าวนับแต่วันที่

ก. 10 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ข. 11 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ค. 12 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ง. 13 ตุลาคม พ.ศ. 2545

ตอบ ข.

5. ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญนี้มีสามชั้น คือ

ก. ศาลชั้นต้น ศาลอาญา ศาลฎีกา

ข. ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา

ค. ศาลอาญา ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา

ง. ศาลแพ่ง ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา

ตอบ ข.

6. ศาลชั้นต้น ได้แก่

ก. ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งตลิ่งชัน ศาลแพ่งธนบุรี

ข. ศาลแพ่งพระโขนง ศาลแพ่งมีนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญากฎหมาย ศาลอาญาดลิ่งชัน

ค. ศาลอาญาธนบุรี ศาลอาญาพระโขนง ศาลอาญามีนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นที่

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น

ง. ถูกทุกข้อ

ตอบ ง.

7. ศาลอุทธรณ์ ได้แก่

ก. ศาลฎีกา

ข. ศาลอุทธรณ์ภาค

ค. ศาลแพ่ง

ง. ศาลอาญา

ตอบ ข.

8. ใครมีอำนาจเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง การยุบเลิก หรือการเปลี่ยนแปลงเขตอำนาจศาลของศาลยุติธรรม ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการ

ก. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม

ข. ประธานศาลฎีกา

ค. ประธานศาลอุทธรณ์

ง. ถูกทุกข้อ

ตอบ ก.

9. ใครเป็นผู้กำหนดจำนวนผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมให้เหมาะสมตามความจำเป็นแห่งราชการ

ก. รองประธานศาลฎีกา

ข. คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ค. ประธานศาลฎีกา

ง. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ตอบ ข.

10. ในศาลจังหวัดหรือศาลแขวง มีผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ศาลละกี่คน

ก. 1 คน

ข. 2 คน

ค. 3 คน

ง. 4 คน

ตอบ ก.

11. กรณีที่ผู้พิพากษาคนเดียวพิจารณาคดีอาญาตามมาตรา ๒๕ (๕) แล้วเห็นว่าควรพิพากษาลงโทษจำคุกเท่าไร

ก. จำคุกเกินกว่าสามเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. จำคุกเกินกว่าสี่เดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค. จำคุกเกินกว่าห้าเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ง. จำคุกเกินกว่าหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตอบ ง.

12. ให้มีอธิบดีผู้พิพากษาศาล ภาคละหนึ่งคน จำนวนเก้าภาค มีสถานที่ตั้งและเขตอำนาจตามที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา กับให้มีรองอธิบดีผู้พิพากษาศาลละกี่คน

ก. 2 คน

ข. 3 คน

ค. 4 คน

ง. 5 คน

ตอบ ข.

13. ในกรณีจำเป็นจะสั่งให้ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งไปช่วยทำงานชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินกี่เดือนในอีกศาลหนึ่งโดยความยินยอมของผู้พิพากษานั้นก็ได้ แล้วรายงานไปยังประธานศาลฎีกาทันที

ก. 1 เดือน

ข. 2 เดือน

ค. 3 เดือน

ง. 4 เดือน

ตอบ ก.

พระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม
พ.ศ. ๒๕๔๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓

เป็นปีที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ.
๒๕๔๓”

เป็นต้นไป

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ บรรดาอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้มีอำนาจจะใช้หรือกระทำการใดให้เป็นการ
กระทบกระเทือนอำนาจการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมมิได้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า ข้าราชการฝ่ายตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“ข้าราชการตุลาการ” หมายความว่า ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่าย
ตุลาการ

“ข้าราชการศาลยุติธรรม” หมายความว่า ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายตุลาการ

“ประธานศาลอุทธรณ์” หมายความว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“กรรมการตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า กรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม” หมายความว่า คณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย
ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

“ก.บ.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

“ก.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖/ตอนที่ ๕๕ ก/หน้า ๑/๒๑ มิถุนายน ๒๕๔๓

“สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” หมายความว่า สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนของศาลจังหวัด แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว

มาตรา ๕ ให้มีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคล การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานศาลยุติธรรมและการกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ให้ทำเป็นประกาศ ก.บ.ศ.

ประกาศตามวรรคสอง เมื่อได้รับความเห็นชอบจากประธานศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ สำนักงานศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับงานธุรการของศาลยุติธรรม งานส่งเสริมงานตุลาการ และงานวิชาการ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่ศาลยุติธรรม รวมทั้งเสริมสร้างให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๗ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำศาลยุติธรรมทุกแห่งให้เพียงพอที่จะรับผิดชอบงานธุรการ งานช่วยค้นคว้าทางวิชาการแก่ผู้พิพากษา รวมตลอดทั้งการประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ และงานอื่นใดตามที่ศาลยุติธรรมมอบหมาย

จำนวนและระดับของเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ ก.ศ. กำหนดโดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกา

ในกรณีที่ ก.บ.ศ. เห็นว่า ศาลยุติธรรมแห่งใดมีจำนวนเจ้าหน้าที่ประจำศาลยุติธรรมที่เหมาะสมเพียงพอจะจัดตั้งเป็นหน่วยงานประจำศาลยุติธรรม ให้ ก.บ.ศ. โดยความเห็นชอบของประธานศาลฎีกามีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้มีสำนักงานประจำศาลยุติธรรมแห่งนั้น โดยมีหัวหน้าสำนักงานเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบก็ได้

มาตรา ๘ ให้มีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม ขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา มีหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งราชการของสำนักงานศาลยุติธรรมให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ รวมทั้งระเบียบ ประกาศ และมติของ ก.บ.ศ. และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานศาลยุติธรรม โดยมีรองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการ

ในกิจการของสำนักงานศาลยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้แทนของสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อการนี้ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจะมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติราชการเฉพาะอย่างแทนก็ได้ ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่ ก.บ.ศ. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๙ ข้าราชการศาลยุติธรรมที่ทำงานประจำในศาลยุติธรรมต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมแห่งนั้นซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

ในการเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีและการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งของข้าราชการศาลยุติธรรมที่ทำงานประจำในศาลยุติธรรม ให้ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการศาลยุติธรรมนั้นดำเนินการให้สอดคล้องกับผลการประเมินผลงานที่ผู้พิพากษาซึ่งเป็นหัวหน้าในศาลยุติธรรมแห่งนั้นจัดทำขึ้น

มาตรา ๑๐ ให้มีคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมคณะหนึ่งเรียกโดยย่อว่า “ก.บ.ศ.”

ประกอบด้วย

(๑) ประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

(๒) กรรมการบริหารศาลยุติธรรมซึ่งข้าราชการตุลาการเว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาเป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการในแต่ละชั้นศาล ดังต่อไปนี้

(ก) ศาลฎีกา ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลฎีกาในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวนสี่คน

(ข) ศาลอุทธรณ์ ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคในตำแหน่งที่ไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค จำนวนสี่คน

(ค) ศาลชั้นต้น ให้เลือกจากข้าราชการตุลาการผู้มีอาวุโสสูงสุดหนึ่งร้อยคนแรกที่ดำรงตำแหน่งในศาลชั้นต้นและซึ่งมิใช่ข้าราชการตุลาการที่ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาอาวุโส จำนวนสี่คน

(๓) กรรมการบริหารศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิด้านการงบประมาณ ด้านการพัฒนาองค์กร หรือด้านการบริหารและการจัดการ ซึ่งประธานกรรมการบริหารศาลยุติธรรมและกรรมการบริหารศาลยุติธรรมตาม (๒) เป็นผู้เลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการศาลยุติธรรม จำนวนไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสี่คน

ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งข้าราชการตุลาการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและข้าราชการตุลาการซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในศาลอื่นมีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการบริหารศาลยุติธรรมในชั้นศาลซึ่งข้าราชการตุลาการผู้นั้นมีเงินเดือนอยู่ในชั้นของศาลนั้น ในขณะที่จัดให้มีการเลือก

ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นเลขานุการ และให้รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมมอบหมายเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ห้ามมิให้กรรมการตุลาการศาลยุติธรรมเป็นกรรมการบริหารศาลยุติธรรมในคราวเดียวกัน

มาตรา ๑๑ กรรมการบริหารศาลยุติธรรมผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๐ (๓) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์

(๓) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๔) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๕) ไม่เป็นผู้มีกายทุพพลภาพจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ไร้ความสามารถหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

(๖) ไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมหรือตามกฎหมายอื่น

(๗) ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว